

Képzés az időszaki kiadványokról

A TMT 2008. évi 1. számában Balla Ildikó: Könyvtárosképzés, avagy a könyvtári munkára felkészítő képzés (kitekintéssel a periodikumokra) c. írásában a következő konklúziót fogalmazza meg: „Szembesülnünk kell tehát a ténnyel, hogy az időszaki kiadványok kérdéskörével sem az alapképzésben, sem a speciálkollégiumok, sem a választható szakirányok révén nem tud megismerni a diák olyan részletességgel, hogy frissen végzett könyvtárosként zökkenőmentesen feltalálja magát egy könyvtárban, amely időszaki kiadványokkal is [sic!] foglalkozik.”

A cikk olvasását a végén található irodalom áttekintésével (szakmai ártalom!) kezdtem. Meglepődve tapasztaltam, hogy a szerző egyetlen egyetem vagy főiskola tantervére és a hozzá kapcsolódó tananyag-tematikákra sem hivatkozik. [1] Honnan szűrte le akkor a fenti végkövetkeztetést? Megfogalmazásának első részére, mely a képzési formákra, az azokból hiányzó ismeretekre vonatkozik, az alábbiakban kívánunk reagálni.

A Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központ (volt Berzsenyi Dániel Főiskola) Könyvtár- és Információtudományi Tanszéke mindig az oktatás részének tekintette az időszaki kiadványok (kezdetben periodika elnevezéssel) tanítását, s a mostani 3 éves (előbb 4 éves) képzés során az alábbi tantárgyak keretében veszi sorra azok megismertetését, kezelését:

1. Az 1. félévben a *Bevezetés a könyvtári ismeretekbe* tárgy keretei között, a kutatómódszertan kérdéskörében az időszaki kiadványokban található tanulmányok felhasználását és az MSZ ISO 690 szabvány alapján a hivatkozások elkészítését tanulják meg a hallgatók.
2. Az 1–2. félévben az *Információforrások* c. tantárgy a periodikum formai és tartalmi tipizálását veszi sorra, Rétfalvi Gábor [2] és a *Könyvtári tájékoztatás*, 1. köt. [3] c. jegyzet segítségével, amelynek dokumentumtipológiája ma is kiválóan alkalmas a hagyományos típusok megismertetésére, természetesen az új elektronikus dokumentumtípusokkal kiegészítve.

3. A 2. félévben a *Katalogizálás II.* tantárgy komoly teret szentel az időszaki kiadványok bibliográfiai leírásának (és nem címleírásnak!), és a besorolási adatok megállapításának. Külön hangsúlyt fektetünk a gyakori címváltozások, a bibliográfiai kapcsolatok és a számozás kérdéseinek gyakoroltatására.

Mindehhez rendelkezésünkre állnak: a KSZ szabályzat [4], és interneten elérhető a fogalomgyűjtemény [5] segédanyag, illetve az egyetem könyvtárában a megrendelt és részben már raktározott időszaki kiadványok. Természetesen felhasználjuk az OSZK interneten elérhető adatbázisát is az indulás, a megszűnés, esetleg szüneteltetés stb. megállapításához. Hallgatóinknak egyéni gyakorlásként el kell készíteni a dokumentum-leírásokat, különböző nyitott, lezárt szerkezetben és monografikus, összefoglaló szinten.

Nem feledkezünk meg az analitikus leírás elkészítéséről, amelyhez szintén a megfelelő szabványt [6] vesszük alapul. Természetesen mindennek elektronikus változataival [7] is megismerkednek a hallgatók. Külön foglalkozunk a sorozat mint speciális időszaki kiadvány kérdéssel.

A *Könyvtármenedzsment* tantárgy keretében a II–III. félévben a gyűjteményszervezés tárgyalásakor megismertetjük a hallgatókat a beszerzés, gyarapítás elveivel, a beszerzési forrásokkal és az időszaki kiadványok nyilvántartásával, raktározásával. Az *Információforrások, tájékoztatás I–IV.*, amely az

általános és szaktájékoztató, az *Információs rendszerek és Információs források és szolgáltatások* során az időszaki kiadványokat a felhasználás, az olvasókhoz való eljuttatás oldaláról tárgyaljuk. Különösen nagy hangsúlyt fektetünk a referáló lapok felhasználásának megismertetésére. S mindezt a gyakorlat teszi igazán élővé. Hallgatóink négyszer egyhetes, egyszer egyhónapos és egyszer kéthetes gyakorlaton vesznek részt. A gyakorlatok során igyekszünk más-más könyvtári gyakorlóléhelyt kínálni nekik, mintegy egymásra építve a könyvtári rendszert – városi, megyei, szak- és felsőoktatási könyvtárban, illetve gyermek- és iskolai (általános vagy középiskola) könyvtárban töltik gyakorlatukat.

A könyvtáraknak gyakorlati útmutatót küldünk, amelyben jelezzük, hogy mi az, amit szeretnénk, hogy hallgatóink gyakoroljanak – de természetesen, hogy minden könyvtár a saját munkarendjéhez és munkavégzéséhez igazítja a gyakorlat lebonyolítását. Ebben mindig szerepel az időszaki kiadványokkal való foglalkozás is. Örömmel mondhatjuk el, hogy gyakorlóléhelyeink szinte mindig elégedettek a hallgatók ismereteivel, és bizony néha „munkatársként” kezelve végeztetik a gyakorlatot. (Tehát van pozitív haszna a gyakorlatnak a könyvtárak oldaláról is.)

S végül visszatérve a szerzőtől írásunk elején idézettek második részére. Soha nem állítottuk, hogy olyan kész szakembereket bocsátunk útjukra, akik egyik nap befejezik tanulmányaikat, és másnap teljes értékű munkatársként végzik munkájukat. Van egyáltalán ilyen egyetem, felsőoktatási intézmény, amely erre képes?

Tanszékünk az általunk korszerűnek vélt, a könyvtárak igényeihez igazodó ismereteket oktatja, de a

hallgató (most már könyvtáros) az adott könyvtárban, annak gyakorlatát megismerve tud tényleges munkát végezni. S ehhez betanulási idő – kinek-kinek hosszabb, rövidebb – szükséges. Úgy látjuk, hogy végzett hallgatóink be tudtak illeszkedni a könyvtárak munkájába – hiszen az ország minden részében megtalálhatjuk őket, és mert az itt kapott ismeretekre tudták építeni a tényleges gyakorlatot. Bizonyára vannak a képzésben is hiányosságok, ezek feltárását örömmel fogadjuk a gyakorló könyvtárosoktól, hogy a való élethez közeledve oktassuk hallgatóinkat.

Irodalom

- [1] Informatikus könyvtáros alapképzési szak: szakindítási kérelem. Szombathely, BDF, 2005. 170 p.
- [2] RÉTFALVI Gábor: *Információforrások*. Szombathely, BDTF, 1998. 54 p. – (IM – távoktatási jegyzetek ; 2.)
- [3] Könyvtári tájékoztató. 1. köt. KERTÉSZ Gyula: *Általános tájékoztató*. 10. kiad. Budapest, Tankvk., 1986. 317 p.
- [4] KSZ/3 Bibliográfiai leírás. Időszaki kiadványok. Budapest, OSZK, 2001. 104 p.
- [5] <http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/konyvtar/katalog/fogalom/>
- [6] MSZ 3424-12 Bibliográfiai leírás. Időszaki kiadványokban megjelent részdokumentumok. Budapest, MSZH, 1992. 31 p.
- [7] KSZ/2 Bibliográfiai leírás. Elektronikus dokumentumok. Budapest, OSZK, 2000. 93 p.

Prejczer Paula
(Nyugat-magyarországi Egyetem
Savaria Egyetemi Központ)